

1983/84:102

Tisdagen den 20 mars

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 12 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1983/84:377 om reglerna om ersättning för gotlänningars kostnader i samband med läkarbesök på fastlandet

Anf. 1 Socialminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Kerstin Ekman har frågat statsrådet Sigurdsen om hon avser att ta initiativ till förändring av försäkringskassans regler angående sjukresor så att större hänsyn kan tas till patientens bästa.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Kerstin Ekmans fråga har föranletts av en situation där en patient rest fram och tillbaka mellan Gotland och fastlandet två dagar i sträck, trots att övernattning på fastlandet hade varit bättre för patienten och billigare för den allmänna försäkringen.

Bestämmelserna om ersättning för sjukresor finns i sjukreseförordningen. Enligt en ny bestämmelse i förordningen ersätts sjukresa med flyg bl. a. om den företas från eller till Gotland.

Ersättning för övernattningskostnader kan lämnas exempelvis om den försäkrade sökt öppen vård två dagar i följd och det är rimligt att han eller hon stannar kvar över natten på den ort där vården meddelas. Ersättning kan ges med högst 55 kr. per natt.

Ersättningsbeloppet är lågt, men de flesta sjukvårdshuvudmän kan erbjuda övernattning på s. k. patienthotell. De flesta försäkringskassor har träffat avtal med resp. sjukvårdshuvudman om ersättning för sådana övernattningskostnader.

Sjukreseutredningen föreslog i sitt betänkande ett överförande av huvudmannaskapet för sjukresorna från försäkringskassorna till sjukvårdshuvudmännen. Detta syftar bl. a. till att åstadkomma en bättre samordning av

*Om reglerna om
ersättning för got-
länningars kostna-
der i samband med
läkarbesök på fast-
landet*

vårdbesöken för att undvika övernattningar i samband med sådana besök. Inför genomförandet av en sådan förändring avses en viss försöksverksamhet komma att bedrivas. I avvaktan på resultatet av denna försöksverksamhet avser jag inte att ta några ytterligare initiativ i frågan.

Anf. 2 KERSTIN EKMAN (fp):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret.

Vår gemensamma strävan bör vara att underlätta för människor som på grund av sjukdom behöver vård. Vårt sociala ansvar kräver att vi ger möjlighet till kvalificerad vård och ser till att det inte skall vara förknippat med för stora besvär att få denna vård.

Det är helt klart att med olika bostadsort följer skilda möjligheter att på bekvämt sätt nå sjukhus och läkare. Vi måste som beslutsfattare göra vad vi kan för att utjämna skillnaderna. Det är bra att man nu har möjlighet att åka med flyg från och till Gotland. De tjänstemän som handlägger ärenden måste också vara lyhörda för hur patienter bäst kan hjälpas. Det är därför med beklagande man nu fått läsa om den dubbla flygfärd som en patient på Gotland behövt företa.

Det vore önskvärt att man på departementet gjorde ansträngningar för att detta inte behöver upprepas. Men tydligen vill man inte göra någonting. Det är beklagligt.

Det måste vara helt ofattbart för patienten som drabbas att det hela beror på om försäkringskassan har träffat avtal med resp. sjukvårdshuvudman om ersättning för övernattningskostnader eller inte. Ett är klart: 55 kr. löser inga problem om inte övernattning på patienthotell kan erbjudas. I det aktuella fallet kunde övernattning tydligen inte erbjudas.

Det bör slås fast att tjänstemännen inte skall ha sådana förhållningsorder att de inte kan fatta egna beslut om dessa är klart förenliga med vad som är bäst för patienten. Delar inte socialministern den uppfattningen?

Anf. 3 Socialminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Förändringsarbetet är, som jag redan har sagt, i gång på det här området. Det behövs alltså inga nya initiativ.

Jag vill inte att det skall uppfattas som att jag ger mig in i diskussion om ett enskilt fall – för det får jag ju inte göra – men jag vill ändå säga att jag håller med Kerstin Ekman om att det är orimligt om det uppstår situationer som den hon tar upp i sin fråga.

Det är självklart, och det anser också sjukreseutredningen, att vårdbesök bör samordnas, så att en patient så långt möjligt slipper både övernattning och tröttande resor. Det bör vara vårdgivarna som svarar för denna samordning; också detta säger sjukreseutredningen. En sådan samordning hade säkert kommit till stånd även i det relaterade fallet om det hade varit samma vårdgivare som svarat för vården vid de två sjukbesöken. Nu komplicerades det hela av att patienten skulle besöka två olika regionsjukhus dagarna efter varandra. En sådan situation är naturligtvis mycket ovanlig och därför svår att förutse i regelsystemet. Om patienten i en sådan situation hade

uppmanats kontakta den ena av vårdgivarna, hade problemet antagligen lätt kunnat lösas, antingen genom att besökstiderna samordnats eller genom att övernattningsordnats. Man hade t. ex. kunnat använda den ena vårdgivarens patienthotell, där kostnaden är mycket låg.

Fru talman! Får jag sedan rent allmänt säga att det inte finns någonting i nuvarande regler eller lagar på detta område som hindrar någon att använda sitt sunda förnuft.

Anf. 4 KERSTIN EKMAN (fp):

Fru talman! Jag är glad att socialministern är positiv. För patienternas på Gotland skull får vi väl hoppas att det blir en skyndsam handläggning, så att sådana här bekymmer inte skall uppstå i fortsättningen.

Jag delar uppfattningen att man bör använda sitt sunda förnuft. Då blir nog lösningen den bästa för patienterna – och det är det vi vill.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1983/84:329 om subventioneringen av möbelindustrin

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Fru talman! Lars G. Ahlström har frågat mig om vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att förhindra att subventionerad verksamhet expanderar på en vikande marknad och slår ut etablerad möbelindustri.

Lars G. Ahlström anför att Samhällsföretagsgruppens marknadsandel inom furumöbelsområdet f. n. uppgår till 50 % och är växande. Den etablerade furumöbelsindustrin skulle därför vara på väg att slås ut.

Att Samhällsföretag årligen erhåller bidrag för att täcka de olika merkostnader som följer av att man sysselsätter människor med nedsatt arbetsförmåga får inte påverka de regionala företagens prissättning eller övriga marknadsuppträdande. Tvärtom sägs i lagstiftningen om skyddade verkstäder att dessa skall "bedrivas med iakttagande av affärsmässiga principer".

Samhällsföretagsgruppen arbetar under kravet på betydande resultatförbättringar, vilket med nödvändighet innebär en kraftig förbättring av verksamhetens rörelseintäkter framöver, framför allt då genom en väsentlig förstärkning av förädlingsvärdet. Från Samhällsföretags sida har man dock klart deklarerat att företagsgruppens försäljning på den svenska marknaden inte bör öka inom stagnerande produktområden, där företagsgruppen redan har en hög marknadsandel. Som ett led i detta arbete har Samhällsföretag beslutat att de regionala stiftelserna inte får göra några investeringar vad avser produktion av inomhögskåp, dvs. bl. a. furumöbler, utan den centrala stiftelsens medgivande. Andelen inom furumöbelsområdet är f. n. 35 %, inte 50 % som Lars G. Ahlström uppger.

Även fortsättningsvis måste det ankomma på Samhällsföretag att inom ramen för givna resurser välja produktion etc. som är lämplig för de arbetshandikappade.

Om subventioneringen av möbelindustrin

Anf. 6 LARS AHLSTRÖM (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret, som dess värre inte gjorde vare sig mig eller den berörda delen av den svenska möbelindustrin lugnare.

Mot bakgrund av de – tyvärr – fortfarande höga siffrorna över antalet arbetslösa ter det sig än mer svårförståeligt att arbetsmarknadsministern inte inser allvaret i den situation som föranlett min fråga.

Möbeltillverkningen finns ju ofta på orter som nästan helt saknar andra sysselsättningar av betydelse. Det vore väl – om inte annat av det skälet – rimligt att ge branschen rättvisa konkurrensförhållanden. Det kan ändå inte vara avsikten att anställda i privat näringsliv skall tvingas ut i arbetslöshet på grund av Samhällsföretags försäljningsmetoder.

Det är en självklarhet att vi måste se till att de människor som av olika skäl inte kan inpassas i ett högeffektivt näringsliv ändå ges möjlighet till någon form av produktivt arbete.

Finansieringen av Samhällsföretags verksamhet sker till övervägande delen via skattemedel. Näringslivet är den största skattebetalaren och bidrar därmed indirekt till att Samhällsföretags olika verksamheter kan drivas. Det är inte underligt att detta näringsliv – så hårt pressat, inte minst genom det senaste årets nya pålagor från den socialdemokratiska regeringen – känner en djup oro, för att inte säga förtvivlan, över den politik – så skrämmande belyst i min fråga – som Samhällsföretag bedriver.

Jag har i mina anföranden i såväl fjolårets som årets allmänpolitiska debatter pekat på och varnat för den verklighetsflykt vissa politiker hänger sig åt.

Arbetsmarknadsministern måste väl ändå medge att Samhällsföretags verksamhet inom furumöbelsbranschen på ett par år har medfört allvarliga skadeverkningar för denna bransch. Den väsentliga orsaken är självfallet prispolitiken.

Det största problemet för de berörda företagen är att Samhällsföretag i en vikande marknad producerar i oförändrad takt oavsett marknadens behov. Den del av näringslivet som är underkastad den ekonomiska verkligheten kan inte agera på detta sätt. Näringslivet är självfallet för fri konkurrens – den stärker konsumenternas ställning. Men det måste vara fråga om konkurrens på lika villkor.

Problemen är stora – det förnekas inte – men anser arbetsmarknadsministern inte att det är angeläget att i överläggningar med berörda näringslivsorganisationer söka en för alla parter tillfredsställande lösning?

Anf. 7 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Fru talman! Lars Ahlström tackade för svaret, men av hans inlägg verkade det som om han varken hade läst svaret eller lyssnat när jag läste upp det. Samhällsföretags marknadsandel inom furumöbelsområdet är inte så stor och växande som Lars Ahlström har sagt i sin fråga.

Näringslivet bidrar som stor skattebetalare till Samhällsföretags verksamhet – ja, det är riktigt. Jag tror att vi är ganska många, både i den här salen och

ute på arbetsmarknaden, som gärna skulle vilja se ett mindre Samhällsföretag. Men vi vill inte se det på bekostnad av de arbetshandikappade och en ökad arbetslöshet bland dem.

Anledningen till att vi behöver Samhällsföretag är att den öppna arbetsmarknaden, inkl. det privata näringslivet, inte i tillräckligt hög grad tar de hänsyn som behövs med tanke på de arbetshandikappade. Vi kan inte få fram tillräckligt många arbeten på den öppna marknaden för de människor som har ett arbetshandikapp – därför behövs Samhällsföretag.

Precis som jag försökte säga i mitt svar så skall Samhällsföretag inte driva en oskälig prissättning därför att man får pengar från samhället, från skattebetalarna. Och Samhällsföretag är ju, som Lars Ahlström vet, noga uppmärksammat – inte minst när det gäller frågan om furumöbelsindustrin.

NO har alldeles nyligen haft den här frågan uppe till behandling. Så sent som den 8 mars kom ett beslut från NO i denna fråga. NO påpekar att det har förekommit diskussioner där NO har visat förståelse för branschens synpunkter. Men samtidigt konstaterar man att Samhällsföretag har vidtagit åtgärder och säger avslutningsvis: De av Samhällsföretag i ärendet gjorda utfästelserna synes ägnade att tillgodose de ovan angivna synpunkterna – dvs. oron från branschens sida. Jag tycker att Lars Ahlströms inlägg mycket dåligt avspeglar vad som har hänt på marknaden.

Anf. 8 LARS AHLSTRÖM (m):

Fru talman! I mitt inlägg gav jag uttryck för den oro som branschen känner i dag – och där lever man ju i verkligheten. Jag sade också att jag har full förståelse för att denna typ av verksamhet måste finnas. Men just möbelindustrin har blivit exceptionellt hårt utsatt, på grund av att en så stor del av dess produktion ligger inom Samhällsföretag.

Det finns en rapport om Samhällsföretags framtida organisation. Tyvärr har man där missat det väsentliga, nämligen en analys av konkurrensproblemen. Industrin har erbjudit sig att ställa upp med resurser för att göra denna utredning, och det har också påpekats från näringslivsorganisationerna att det var vad man saknade. Jag avslutade mitt inlägg med att uppmana arbetsmarknadsministern till ett närmare samarbete med de berörda organisationerna, just för att man på ett praktiskt och för alla parter bra sätt skulle kunna lösa detta problem, därför att detta är ett problem.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1983/84:372 om den enskildes frihet och arbetslagstiftningen

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Fru talman! Bertil Fiskesjö har mot bakgrund av tidningsuppgifter om fackliga organisationers agerande i två fall frågat statsrådet Ingvar Carlsson om han är beredd att vidta åtgärder för att förhindra att den arbetsrättsliga

lagstiftningen medför inskränkningar i den enskildes frihet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan. Eftersom den avser förhållanden på den kommunala sektorn har jag samrått med chefen för civildepartementet.

De två fall som Bertil Fiskesjö tar upp har det gemensamt att det rör sig om arbetsuppgifter inom det kommunala området som utförs av andra än kommunens anställda.

Det är självklart att arbetstagarna hos en kommun har ett intresse av att arbetsuppgifter inte utan vidare läggs ut på andra och att de genom sin fackliga organisation skall kunna förhandla med arbetsgivaren i sådana frågor. Detta är också innebörden av den aktuella lagstiftningen, nämligen förhandlingsrättsreglerna i MBL.

Förhandlingsrätten skall naturligtvis inte utövas på ett sätt som medför onödig byråkrati eller hindrar effektiviteten i företagen och förvaltningarna. I sista hand ankommer det på berörda parter och ligger i deras gemensamma intresse att anpassa reglernas tillämpning till den miljö som gäller för verksamheten i fråga. Så har också gjorts i betydande omfattning genom medbestämmandeavtal och på andra sätt. Någon ändring i detta grundläggande mönster tänker jag inte föreslå.

I fråga om idrottsföreningarnas medverkan när de utnyttjar kommunala anläggningar har Kommunalarbetareförbundet och Riksidrottsförbundet gemensamt uttalat att föreningarna naturligtvis bör kunna utföra vissa arbetsuppgifter. Man har också rekommenderat de lokala parterna att överlägga om omfattningen av sådant arbete. Orsaken till att facket i det aktuella fallet reagerade var att kontakt inte togs i förväg, vilket får betecknas som ett olycksfall i arbetet. Jag anser dessutom rent allmänt att det kan vara lämpligt att idrottsutövare i viss utsträckning själva iordningställer lokaler och redskap som behövs för utövande av idrotten. Detta skapar medvetenhet om att idrott inte bara är en nyttig förströelse i sig själv, utan att utövandet också kan vara förenat med ansvar och ett visst arbete. I det aktuella fallet är saken nu utagerad.

Detsamma gäller det andra fall som Bertil Fiskesjö tar upp och som gällde ett familjekooperativt daghem. Där har på föreskrivet sätt förhandlingarna slutförts, och det står nu arbetsgivaren fritt att fatta sitt beslut om hur barnomsorgen skall bedrivas.

Jag vill avslutningsvis framhålla att 1983 års demokratiberedning har att överväga bl. a. hur det lokala föreningslivet kan samverka med kommunerna för att bättre utnyttja tillgängliga resurser, inte bara ekonomiska utan även andra. En möjlighet som skall prövas i nära samarbete med berörda fackliga organisationer är att låta föreningarna ta ett direkt ansvar för vissa verksamheter. Ett betänkande i dessa frågor väntas i år.

Anf. 10 BERTIL FISKESJÖ (c):

Fru talman! Jag är naturligtvis tacksam för att Anna-Greta Leijon tagit på sig uppgiften att svara på min fråga, och jag tackar för svaret. Jag ställde frågan till statsrådet Carlsson av det skälet att han ganska ofta åker omkring

och talar om frihet i allmänna ordalag, och jag hade här ett par konkreta exempel.

Frågan gäller vad människor, enskilt eller tillsammans, skall få ha för sig utan att fackliga organisationer skall lägga sig i det. Jag belyste detta med ett par exempel i min fråga. Det första exemplet gällde några ungdomar i ett bordtennislag som inför en tävling alldeles själva bar fram och ställde i ordning bordtennisborden och som också alldeles själva ställde tillbaka dem igen. Detta var en förutsättning för att de skulle kunna genomföra tävlingen – några pengar till att hyra folk för dessa sysslor hade de inte, och ungdomarna klarade uppgiften alldeles utmärkt själva. Men en sådan, som man kan tycka, vällovlig självverksamhet var inte tillåten. En fackförening krävde kommunen på 3 000 riksdaler i skadestånd. Varje vän av sunt förnuft tage sig för pannan – så även jag!

Det andra exemplet gällde ett familjekooperativ som hade bestämt sig för att starta ett daghem för sina barn. Allt var klart, och socialnämnden i kommunen var beredd att säga ja. Man tycker att det borde vara självklart att om föräldrar själva vill ordna omsorgen för sina barn, så vore detta en allom behaglig gärning. Men så var det icke för facket, som stoppadé det hela och t. o. m. krävde att frågan skulle tas upp i s. k. centrala förhandlingar. Vän av sunt förnuft tage sig ånyo för pannan!

Det här var bara ett par exempel ur högen. Det ur principiell synpunkt intressanta är enligt min mening att enskilda människor som vill ta nyttiga initiativ av det slag som här har illustrerats stöter på motstånd inte bara från vrängsinta och paragrafridande ämbetsmän och myndigheter utan också från ett slags facklig myndighetsutövning, som kan vara minst lika knepig att komma förbi som den officiella. Det är detta jag tycker är allvarligt.

Jag tolkar emellertid Anna-Greta Leijons svar som positivt. Det är uppenbart att hon är medveten om problemet och att hon – vilket också framgår av svaret – tycker att man från den fackliga sidan i de här fallen gått till överdrift. Om min tolkning av Anna-Greta Leijons svar är riktig, tror jag att det är väsentligt att detta synsätt verkligen når ut till folk runt om i landet, så att man slipper upprepningar av sådana här händelser, som jag vill beteckna som kitsligheter. I varje fall från min utgångspunkt är det självklart att ungdomar som vill spela bordtennis skall ha rätt att själva bära fram och ställa tillbaka borden utan att fråga någon facklig organisation om lov. Det gäller ett slags elementär, praktisk och jordnära fri- och rättighet som vi alla bör slå vakt om.

Anf. 11 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Fru talman! När frågesvaret utarbetades läste vi naturligtvis de överenskommelser som Svenska riksidrottsförbundet och Svenska kommunalarbetsareförbundet har gjort beträffande principerna för föreningsmedverkan och också det kongressbeslut som Kommunalarbetareförbundet har fattat både när det gäller idrottsorganisationer och när det gäller frågan om föräldramedverkan i daghem, även familjekooperativa daghem. Det som Bertil Fiskesjö anser vara sunt förnuft är precis det som man uttalat i överenskom-

Tisdagen den
20 mars 1984

*Om privatisering
av nedläggningshota-
tade järnvägslinjer*

melsen och i det beslut som Kommunalarbetareförbundet har fattat. När det gäller de materiella frågorna kan jag inte finna att Kommunalarbetareförbundet har någon annan uppfattning än frågeställaren.

Detta är också en fråga om umgängesformerna på en arbetsplats. Det är självklart att den fackliga organisationen vill bli informerad, så att man får veta vad som händer. Ibland brister det i informationen. Nu är det, såvitt jag vet, så i de två enskilda fall som har diskuterats att saken är avklarad. Jag hoppas att man skall kunna klara ut sådana här situationer utan bekymmer. Det tror jag att man kan göra, om man följer den överenskommelse som träffats mellan Riksidrottsförbundet och Kommunalarbetareförbundet när det gäller den här typen av föreningar. Det är självklart att det skall gå till på det sätt som både Bertil Fiskesjö och jag har sagt här.

Anf. 12 BERTIL FISKESJÖ (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka för detta tillägg till svaret. Det ligger ju i linje med vad jag själv menar, och jag tycker det är utomordentligt glädjande att man även från socialdemokratiskt håll nu har börjat upptäcka att frihetsinskränkningar kan komma inte bara från statliga myndigheter eller privata företagare utan också från mäktiga organisationer. När vi skall slå vakt om enskilda människors frihet och enskilda människors rätt att ta nyttiga initiativ, måste vi se till att den vakthållningen står sig åt alla håll utan några bindningar. Det är vår uppgift som politiker.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1983/84:371 om privatisering av nedläggningshotade järnvägslinjer

Anf. 13 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Fru talman! Olle Grahn har frågat mig om hur jag ställer mig till möjligheten att från SJ och länshuvudmännen fristående intressen övertar trafiken på sådana järnvägslinjer som annars hotas av nedläggning.

Jag vill börja med att påminna Olle Grahn om att de järnvägslinjer där den framtida trafiken nu diskuteras i nästan samtliga fall både byggts och tidigare drivits i privat regi. Bristfällig företagsekonomisk lönsamhet har dock gjort att staten genom SJ stegvis fått ta över trafikansvaret.

För persontrafiken har riksdagen bestämt att länshuvudmännen fr. o. m. den 1 juli 1985 skall få ansvaret för trafiken på bandelar utanför riksnätet. Detta betyder att det är länshuvudmännen som också i första hand har att ta ställning till eventuella förslag från näringslivet om att driva persontrafik på de s. k. provningsbanorna.

Trots den historiska erfarenheten vill jag inte stänga ute det privata näringslivet från järnvägstrafiken. För banor med enbart godstrafik kan t. ex. en överföring till företagsägda industrispår övervägas. Det var en tanke som exempelvis 1981 års separatredivisningssakkunniga var eniga om. Jag

vill också nämna i sammanhanget att det finns ett ökat intresse hos många privata företag att själva äga järnvägsvagnar för sina godstransporter. Därmed kan järnvägen stärka sin konkurrenskraft på transportmarknaden.

Nr 102

Tisdagen den
20 mars 1984

---

*Om privatisering
av nedläggningssho-
tade järnvägslinjer*

Anf. 14 OLLE GRAHN (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

I en motion, nr 2491, avlämnad i januari månad, har folkpartiet fört fram tanken på att låta även från SJ fristående intressen utnyttja befintliga järnvägsanläggningar för trafik.

Sedan en tid tillbaka pågår som bekant mellan flera av länshuvudmännen och SJ överläggningar om främst persontrafiken på ett flertal av de nedläggningsshotade järnvägslinjerna i landet. Det har naturligtvis väckt stor uppmärksamhet att Företagareförbundet i ett öppet brev till SJ-chefen förhört sig om möjligheterna för förbundet att medverka till att finna köpare till järnvägslinjer.

Frågeställningen är mycket intressant, men det är naturligtvis, som också SJ-chefen skriver i sitt svarsbrev, ägarna och inte SJ som slutligen bestämmer vilken omfattning järnvägsnätet skall ha och vem som skall driva trafiken.

Det är därför ganska intressant att ta del av kommunikationsministerns svar på min fråga, där han ägnar sig åt historieskrivning och talar om att järnvägarna tidigare ju har både ägts och drivits i privat regi och att detta kanske kunde utgöra ett visst hinder för att man nu skulle ta upp diskussioner med privata intressen. Kommunikationsministern säger i alla fall i slutet av sitt svar att han inte ställer sig helt avvisande. Det hoppas jag verkligen att kommunikationsministern inte gör.

Efter att ha läst flera tidningsartiklar har jag uppfattningen att kommunikationsministern är positivt inställd till att andra än SJ trafikerar järnvägarna. Därför trodde jag faktiskt att svaret i dag skulle bli litet mera positivt.

Jag vill ändå fråga kommunikationsministern: Borde inte tiden vara mogen när det gäller att släppa in privata intressen på åtminstone någon järnvägslinje?

Anf. 15 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Fru talman! Som jag nyss sade i mitt svar är det i dag inte onaturligt att man från näringslivets sida är intresserad av att överta vissa sträckor och att man vill göra om dem till s. k. industrispår. Från näringslivets sida deltar man gärna i diskussioner med SJ som går ut på att näringslivet i viss utsträckning så att säga får tillhandahålla järnvägsvagnar att användas för specialtransporter på gods- eller industriproduktionssidan. Det förekommer rätt ofta. I framtiden kommer näringslivet med stor sannolikhet att på ett helt annat sätt än som nu är fallet att vilja delta i diskussionen. Man kommer säkert också att vilja vara med när det gäller att skjuta till pengar.

Länshuvudmännen har ansvaret – det har jag tidigare sagt och det har riksdagen fattat beslut om – både för den lokala och för den regionala trafiken. Om huvudmännen vill ha kvar persontrafiken på en viss järnvägs-

*Om postverkets
service i skärgårds-
områden*

linje och är beredda att stå för kostnaderna, åtar sig SJ självfallet att svara för järnvägstrafiken på den linjen. Det förslag som riksdagen har behandlat innebär att SJ och länshuvudmännen numera får dela på betalningsansvaret. SJ har en viss del av ansvaret, och länshuvudmännen står, i princip, för den rörliga kostnaden.

Personligen anser jag inte att det föreligger några principiella hinder när det gäller persontrafiken på järnväg. Om ett privat järnvägsföretag kan sköta den trafiken, bör man få pröva på det.

Jag vill emellertid gärna framhålla att SJ fortfarande har skyldighet att exempelvis befракta gods. Det viktiga är således att det verkligen fungerar och att verksamheten bedrivs på ett rationellt sätt.

Anf. 16 OLLE GRAHN (fp):

Fru talman! Jag delar den uppfattning som kommunikationsministern ger till känna i svaret. Kommunikationsministern säger där att det är bra om näringslivet får ta över vissa banor för att bedriva godstrafik. När det gäller vissa banor skulle det vara möjligt med en överföring till företagsägda industrispår. Det är naturligtvis bra.

Många järnvägslinjer används självfallet i stor utsträckning av näringslivet och är därför utomordentligt värdefulla. Industrispåren är således en mycket bra lösning. I slutet av Curt Boströms senaste inlägg fanns en positiv attityd när det gäller privat persontrafik på vissa järnvägslinjer. Jag gläder mig över detta. Jag hoppas att vi så småningom får se ett resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1983/84:379 om postverkets service i skärgårdsområden

Anf. 17 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Fru talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att verka för att postverket upprätthåller en god service i skärgårdsområden och undviker nedläggningar av postanstalter.

Jag är naturligtvis beredd att verka för att postverket upprätthåller och förbättrar servicen i t. ex. skärgårdsområden, och jag kan konstatera att detta ofta bäst sker genom att fasta postkontor ersätts med rullande postkontor – lantbrevbäring.

Anf. 18 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Det var kort och koncist och kan vid första påseendet t. o. m. verka positivt, även om det väl tyvärr inte är det.

Det som fick mig att ställa frågan var att postverket ånyo har aktualiserat en nedläggning av en liten poststation i skärgården, i det här fallet på Blidö. Det finns en mycket stark lokal opinion mot detta, och det hänger samman

med att det efter en eventuell nedläggning blir långt från Blidö till en poststation och framför allt tidsödande att komma dit. I skärgården handlar det inte bara om kilometer utan över huvud taget om vilka kommunikationsmöjligheter som man har. Den postanstalt som nu finns på Blidö har ett betydande underlag, naturligtvis framför allt på sommaren, men det finns också en inte obetydlig bofast befolkning.

Kommunikationsministern säger nu att den bästa formen av postservice ofta är lantbrevbäring i stället för en fast postanstalt. Jag kan gärna vitsorda att lantbrevbäring har många förtjänster – men den har också sina brister. Denna service är inte alltid tillgänglig när man behöver den. Det är i stället de boende som måste vara tillgängliga när lantbrevbäraren kommer, och många människor har inte ett sådant arbete att de kan finnas på plats när den service som lantbrevbäraren kan erbjuda finns tillgänglig. Om det då är långt och besvärligt att komma till en fast postanstalt, hamnar man i en svår situation.

Det är uppenbart att de som bor på Blidö upplever en sådan här förändring som en försämring, åtminstone väldigt många av dem. Samma sak har man också kunnat iaktta på andra håll. För min del tror jag att det är de boende själva som är mest kapabla att bedöma vilket alternativ som är bäst för dem, en fast postanstalt eller lantbrevbärare. Det kunde vara intressant att höra om inte kommunikationsministern till äventyrs delar den uppfattningen.

Tyvärr får man ett intryck av svaret att kommunikationsministern inte är beredd att verka för ett bibehållande av postanstalten på Blidö och på andra orter där små postanstalter är hotade. Jag undrar om det är rätt uppfattat. Om det är så är det beklagligt och kommer att utlösa besvikelse på Blidö och på många andra håll där posten är hotad.

Anf. 19 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Fru talman! Pär Granstedt vet mycket väl att jag inte kommenterar det enskilda fallet. Det är f. n. under regeringens prövning, och jag föredrar att det får beredas på sedvanligt sätt och att vi kan fatta beslut utifrån den beredningen. Fallet Blidö får alltså bero tills vi har fått möjlighet att gå igenom alla de synpunkter som finns i detta fall.

Beträffande att byta ut ett fast postkontor: Jag sade inte att det alltid är bäst utan att det ofta är bäst att ett fast postkontor ersätts med ett rullande postkontor. Detta är något självupplevt från det län som jag förmodar Pär Granstedt håller med mig om är ett glesbygdslän, Norrbottens län, där det har inträffat rätt ofta att man bytt ut ett fast postkontor mot lantbrevbäring. I samband med att diskussionerna har pågått har det naturligtvis i de flesta fall funnits en mycket stark opinion för att få behålla det fasta poststället. Men sedan man gott och väl har fått lantbrevbäring vet jag inte ett enda fall där man har sagt något annat än att detta var en mycket fin lösning. Många brev och insändare vittnar om, Pär Granstedt, att människor då inser att detta var ett avgjort fördelaktigt sätt att få sin post på. Lantbrevbärarna fyller inte bara uppgiften att komma ut med posten, jag vill mena att de också har en social funktion, och den har uppskattats oerhört många gånger. Det bevisar alla de brev och insändare som vi får ta del av.

*Om bättre sam-
ordning mellan SJ
och länstrafik-
bolagen beträffan-
de månadskorts
giltighet*

Låt oss hjälpas åt, Pär Granstedt, att inte alltid ställa upp på att opinionen har rätt. Vi måste visa fördelen av att få det rullande postkontoret.

Anf. 20 PÄR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag har inte avkrävt kommunikationsministern något definitivt besked i fallet Blidö. Det jag har efterfrågat är en principiell uppfattning som jag har exemplifierat med Blidö, eftersom det är aktuellt. Jag har naturligtvis all förståelse för att beskedet måste komma i en annan ordning.

Men den principiella inställning som framskymtar i svaret är tyvärr en preferens för lantbrevbäring. Jag tvingas konstatera att kommunikationsministerns uppfattning i så fall skiljer sig från lokalbefolkningens. Visst har lantbrevbäring många fördelar, men den har också många svagheter, som jag sade i mitt inledande inlägg. Jag tycker för min del att det är viktigt att lyssna på lokalbefolkningen och ta deras synpunkter på allvar. Det är så lätt att hävda att folk inte vet sitt eget bästa, nu protesterade de men när förändringen väl har kommit till stånd kommer de minsann att inse att detta är bra. Det kan lätt bli ett slags förmyndarattityd, där postverket eller regeringen tar på sig uppgiften att vara förståndigare än de människor som berörs, och det tycker jag inte är särskilt tillfredsställande. Självfallet kan förutsättningarna variera från område till område. Men jag tror att människorna, både i det här fallet och i många andra fall där man lokalt slåss för att få behålla sitt postkontor, har mycket goda skäl för det. Jag hoppas att regeringen också kommer att ta de skälen på allvar när den skall pröva Blidö och andra liknande fall i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1983/84:397 om bättre samordning mellan SJ och länstrafikbolagen beträffande månadskorts giltighet

Anf. 21 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Fru talman! Börje Stensson har, med hänvisning till ett fall där man trots länskort i två angränsande län inte kan resa över länsgränsen med tåg, frågat mig om vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förmå SJ att låta länskortet ha giltighet fram till länsgränserna.

Jag vill först stryka under vikten av en nära samverkan mellan våra färdmedel, om vi skall få en bra kollektivtrafik. Detta gäller inte bara på biljettområdet utan även när det gäller trafikuppläggning, tidtabeller, information och service. Administrativa länsgränser bör inte utgöra hinder för detta samarbete.

Reformen med ett samlat ansvar genom länshuvudmän för den lokala och regionala kollektivtrafiken har lett till en ökad samverkan mellan tåg och buss. I flertalet län har avtal träffats mellan huvudmännen och SJ om att länskort för buss också gäller på tåg. Överenskommelser har vidare nåtts om ytterligare tåguppehåll, flera tågförbindelser samt att länskort kan gälla för

resor även över länsgränser. Resultatet har blivit att tåget allt oftare används för lokala och regionala resor.

Självfallet är man inom SJ intresserad av att ytterligare utveckla samarbetet med läns huvudmännen. Det gäller även i de fall en huvudman är intresserad av att använda tåg för lokala och regionala resor över en länsgräns. För att underlätta överenskommelser mellan SJ och läns huvudmännen har det utfärdats särskilda riktlinjer för ersättning till SJ vid köp av lokal/regional tågtrafik m. m. I sammanhanget kan vidare nämnas att kollektivtrafikberedningen bedriver vissa projekt som syftar till att belysa förutsättningarna för ett mera långtgående samarbete mellan SJ och läns huvudmännen på olika områden.

Jag bedömer mot denna bakgrund att det finns goda förutsättningar för att ett nära trafiksamarbete skall kunna utvecklas även över länsgränserna. Jag ser därför ingen anledning att vidta någon ytterligare åtgärd.

Anf. 22 BÖRJE STENSSON (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Jag tycker att svaret andas mycket av förståelse för de speciella problem som har föranlett frågan.

Länstrafikbolagen fungerar i stort sett bra, och överenskommelserna med SJ, som successivt har växt fram, är i många fall bra. Skönhetsfläckar finns, och jag förstår av svaret att kommunikationsministern inte har något emot att försöka hjälpa till att få bort de fläckarna. Det är tacknämligt.

I min hemkommun, Ydre i södra Östergötland, kan vi resa på vårt länskort till Eksjö och Tranås i Jönköpings län. Från Tranås kan vi utnyttja SJ:s spårbundna trafik in i Östergötlands län, dock längst till Norrköping. Det tycker jag är rimligt. Med ett länskort i Södermanlands län borde jag kunna ta mig till exempelvis Nyköping – i det fall länstrafikbolaget där har avtal med SJ. Det tycker jag också vore rimligt.

Några telefonsamtal i månadsskiftet februari-mars om hur det kan vara med länstrafikbolag, SJ och länsgränser gjorde mig fundersam. Sedermera redovisades i pressen och i vissa lokalradioprogram "fall mellan två länskort".

Resenärer, som har att göra dagliga arbetsresor eller resor till studieort från ett län till ett annat, har frågat om min åsikt om just det förhållandet att det erfordras två länskort plus en SJ:s färdbiljett för länsgränspasserandet. Jag har sagt att jag tycker att det är en dum uppläggning. Vad gör du åt det då, frågar de. Jag säger att jag saknar inflytande i länstrafikbolaget och även i SJ. Men, har jag tänkt, om kommunikationsministern också tycker att det är dumt att man inte mellan SJ och länstrafikbolag förhandlar sig fram till enklare länsgränspasseringar, ja, då kanske parterna skulle göra en extra ansträngning att lösa denna "järnvägsknut". De är ju alla intresserade av goda förbindelser mellan orter och mellan människor.

Jag läser i svaret:

"För att underlätta överenskommelser mellan SJ och läns huvudmännen har utfärdats särskilda riktlinjer." – Jag vill då fråga: Kan man tänka sig att

Nr 102

Tisdagen den
20 mars 1984

Om bättre samordning mellan SJ och länstrafikbolagen beträffande månadskorts giltighet

Tisdagen den
20 mars 1984

*Om bättre sam-
ordning mellan SJ
och länstrafik-
bolagen beträffan-
de månadskorts
giltighet*

vid en justering av dessa riktlinjer kommunikationsministerns uppfattning kan avspegla sig – som jag läser mellan raderna här i varje fall – att sådana här relaterade fall om länskortens begränsning kan försvinna? Det vore tacknämligt om kommunikationsministern kunde ge ett positivt svar på den frågan. Det skulle i så fall innebära att han hjälper till att rätta till detta.

Om man sätter sig i kupén hos en resenär såsom exemplifierats i Svenska Dagbladet den 8 mars, förstår man givetvis att det hela är otillfredsställande.

Jag vill fråga:

Tror inte kommunikationsministern att en litet smidigare hantering skulle vara god PR för både SJ och länstrafikbolagen?

Anf. 23 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Fru talman! Börje Stensson och jag har varit med om att här i riksdagen fatta beslutet att länshuvudmannen skall ha ansvaret för den lokala och regionala trafiken. Vi har också bestämt det sätt på vilket länshuvudmännen skall föra resonemang med SJ beträffande månadskorten.

Jag är optimist, Börje Stensson. Vi skall komma ihåg att länshuvudmannorganisationen bara är två år gammal. Ett faktum är att det under det senaste året har träffats inte mindre än 18 avtal mellan SJ och länshuvudmännen – avtal som naturligtvis inte bara reglerar frågor om månadskort utan givetvis också tar upp andra frågor av gemensamt intresse.

Börje Stensson säger att han inte har något inflytande på länstrafikbolagen. Men deras styrelser är politiskt sammansatta, och visst har vi möjligheter att påverka inom våra resp. regioner, så att de som sitter med det politiska ansvaret också hjälper till att skapa bättre förutsättningar. Jag är helt övertygad om, Börje Stensson, att SJ är berett att göra det. Vid alla de samtal jag har haft med SJ i de här frågorna, liksom i andra samarbetsfrågor inför den nydaning som det innebär att länshuvudmännen skall ta ställning till exempelvis eventuellt fortsatt persontrafik på järnvägssträckor, har SJ absolut visat ett klart intresse för att försöka hitta lösningar. Jag är övertygad om att alla som berörs av det här kommer att göra allt för att underlätta för kollektivtrafiken.

Anf. 24 BÖRJE STENSSON (fp):

Fru talman! Jag är kommunikationsministern tacksam för den ambition han här visar. Jag kan inte tänka mig annat än att det också kommer att avspegla sig i det fortsatta arbetet från SJ:s sida. Om kommunikationsministern här vill antyda att SJ är mera berett än länstrafikföretagen att försöka lösa de problem som uppenbarats just i det fall som ligger bakom min fråga tror jag problemet kan få sin lösning ganska snabbt. Problemet beror väl just på SJ:s sätt att behandla de här frågorna – man begränsar länskortets giltighet till en viss station och vill inte komma överens om att låta två länskort gälla mellan exempelvis Skruv och Emmaboda. Det kostar 180.kr. under den tidsperiod som ett länskort gäller att ta sig den förhållandevis korta sträckan mellan Skruv och Emmaboda, om man har länskort för att resa mellan exempelvis Kalmar och Växjö. Jag kan inte tänka mig att länstrafikbolagen i

Kalmar och Kronobergs län har haft något emot att lösa problemen för den lilla biten också. Det hänger kanhända samman med prisfrågan, men det kan ju inte röra sig om mycket pengar, såvida man inte skall betala ovanligt mycket för kilometrarna mellan Skruv och Emmaboda.

Nr 102

Tisdagen den
20 mars 1984

---

*Om handläggning-
en av felparke-
ringsärenden*

Anf. 25 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Fru talman! Jag kan naturligtvis inte uttala mig om kostnaderna mellan Skruv och Emmaboda – det förstår nog också Börje StenSSon. Den diskussionen klarar jag inte av. Men jag tror att det är väldigt viktigt att vi har klart för oss att vi också här i riksdagen har fattat beslut om att lägga ett visst ekonomiskt ansvar på SJ och inte hela tiden hänvisar till att SJ utgör en broms för att åstadkomma detta samarbete. SJ måste naturligtvis också se till att skaffa sig kostnadstäckning för en beställning som görs på dessa banor. Jag vet och är också övertygad om att SJ i förhandlingarna har visat en öppenhet och vilja att få till stånd överenskommelser mellan länshuvudmännen och den SJ-förvaltning det här gäller. Låt oss vara beredda att hjälpa till på alla sätt och vis! Även länshuvudmännen måste inse det ekonomiska ansvar som vi här i kammaren har lagt på SJ och i sådana här sammanhang också ta hänsyn till det.

Anf. 26 BÖRJE STENSSON (fp):

Fru talman! Vi kanske inte med någon större framgång kan diskutera enskilda fall, men det är ändå nödvändigt att exemplifiera hur det kan vara i konkreta fall. Skulle det vara så att kommunikationsministern vet att den förvaltning som finns i den delen av landet i ett sådant konkret fall har gjort sitt allra bästa för att lösa de här speciella problemen och ansvaret i stället är länstrafikföretagens hoppas jag verkligen att de som är nära berörda i resp. län kan påverka sina länstrafikbolag till en bättre lösning av just det speciella förhållande som ligger bakom min fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

**8 § Svar på fråga 1983/84:401 om handläggningen av felparkerings-
ärenden**

Anf. 27 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Fru talman! Gunnar Biörck i Värmdö har, med hänvisning till en tidningsartikel om hur en person försökt få en felaktig felparkeringsavgift undanröjd, frågat justitieministern om denne är beredd att klargöra rättsläget i ett sådant fall och att vidta lämpliga åtgärder.

Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Enligt tidningsartikeln har följande hänt. En bilägare hade påförts en felparkeringsavgift för att hans bil varit felparkerad i Östersund medan den i själva verket stått upplagd på Ljusterö. Bilägaren anmälde till polisen i Östersund att hans bil aldrig varit i Östersund. Polismyndigheten beslöt

---

*Om handläggning-
en av felparke-
ringsärenden*

emellertid att inte ta någon hänsyn till invändningen. Den beslutande tjänstemannen har därefter – sedan han insett att beslutet var felaktigt – förklarat att han inte själv kunde rätta till beslutet.

Gången för den som vill befrias från en felparkeringsavgift är denna: Det enklaste är att begära rättelse hos polisen. Någon särskild utredning görs inte. Rättelseinstitutet är till för klara fall av felskrivningar osv. Om man inte får rättelse eller om en utredning behövs kan man skriftligen anmäla till polisen att man inte anser sig skyldig att betala felparkeringsavgiften. Polisen skall då göra en utredning. Det beslut som polismyndigheten sedan fattar kan överklagas till tingsrätten. Tingsrättens beslut kan överklagas till hovrätten.

Om jag har förstått Gunnar Biörck rätt är det som föranlett hans fråga i första hand. Beskedet från tjänstemannen hos polisen att han inte kunde ändra sitt beslut trots att han dåmera förstod att det var fel.

Inledningsvis vill jag säga att jag reagerade precis så som jag utgår från att Gunnar Biörck gjorde när han läste artikeln: Är detta verkligen en rimlig ordning?

F. n. saknas det i stor utsträckning regler om myndigheternas rätt att själva ändra sina beslut. Det är något oklart hur långt den rätten sträcker sig.

Förvaltningsrättsutredningen har nyligen lagt fram ett förslag till ny förvaltningslag. Enligt förslaget skall myndigheterna själva kunna rätta sina beslut i sådana situationer som Gunnar Biörcks fråga avser. Förslaget är nu ute på remiss.

I väntan på statsmakternas ställningstagande till förslaget är det viktigt att myndigheterna så långt möjligt bistår den som kommit i kläm. Det kan ske på många sätt t. ex. genom att den enskilde får hjälp med att skriva en besvärslinlag.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 28 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Tillåt mig att tacka kommunikationsministern för svaret.

Frågan var ju ursprungligen ställd till justitieministern, eftersom jag uppfattade detta mest som ett polisiärt och juridiskt ärende. Men outgrundliga äro Herrans vägar, och jag är fullt nöjd med att få samtala med kommunikationsministern i stället, så mycket mer som han visar en vänlig, human och förnuftig inställning till frågan.

Just därför att det är kommunikationsministern som svarar skulle jag gärna vilja ställa en fråga till, ifall han kan besvara den: Hur kan det bli så här i verkligheten? Hur går det till när en bilägare, vars bil står på Ljusterö, får en parkeringsanmärkning i Östersund?

När det gäller rättsläget får vi naturligtvis alla – jag tror faktiskt inklusive kommunikationsministern – ta ansvaret för en sådan här orimlig lagstiftning. Det visar med vilken ringa vishet världen styrs – t. o. m. av oss själva. Det är en lag det gäller – det är inte bara någonting som myndigheterna själva har hittat på, även om det sker märkliga saker också på ett lägre plan.

Proposition 119, som justitieministern nyligen begåvat oss med, ger oss kanske vissa möjligheter att tackla dessa problem i avvaktan på remissyttrandena över förvaltningsrättsutredningens förslag.

Kommunikationsministern avslutade sitt svar med att säga att man i Östersund borde ge vederbörande hjälp med en besvärslaga. Jag har också ett annat förslag, nämligen att man där läser i lagboken, som faktiskt innehåller några allmänna regler, "där en domare skall sig alldeles efter rätta". Det står nämligen så här:

"Och av det nu sagt är, kan man klarligen märka, att de stå farligen för Gud, som driva all lagen därefter, att de skola få stora sakören, ty lagen är icke given för saköre skull, utan för rätt skull, den menige man till nytta och gagn, och icke till olaglig beskattning, skada och fördärv. Och de fogdar och befallningsmän, som allt söka därefter, att de skola draga deras herrar stora sakören till handa, de äro herrrens skadliga fiender."

Domarreglerna avslutas med en vers, fullt i klass med vad vår finansminister kan åstadkomma. Den lyder:

"Orätt saköre gör ingen herre rik:

Men lag och rätt är Herrans pris."

Om man går tillbaka till punkt 7 i domarreglerna, finner man vidare följande ord: "Alla lagar skola vara sådana, att de tjäna till det meniga bästa, och därför då lagen bliver skadlig, så är det icke mera lag, utan olag, och bör avläggas."

Anf. 29 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Gunnar Biörck i Värmdö ställde en fråga, nämligen hur felet i Östersund kunnat begås. Jag vet inte exakt hur det gått till, Gunnar Biörck, men jag föreställer mig att polismannen skrev upp fel registreringsnummer på fordonet, så att den oskyldige mannen på Ljusterö drabbades. Jag måste hålla med Gunnar Biörck om att det är orimligt att man skall behöva hamna i en sådan situation. Jag utgår från att vi när vi fått in remissyttrandena över förvaltningsrättsutredningens förslag skall kunna rätta till rutinerna, så att sådana här felaktigheter inte skall behöva inträffa.

Anf. 30 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för det beskedet. Vi har bäge gjort samma gissning, nämligen att en felskrivning har skett. Jag är för min del också beredd att inse att det är mänskligt att fela. Jag frågar mig då bara hur ofta sådana felaktigheter inträffar i dessa sammanhang. När så sker är ju rättssäkerheten i fara.

Vi får väl hoppas att man skyndar på med behandlingen av förvaltningsrättsutredningen, så att vi snart kan få sådana besked att man kan handla mera förnuftigt i fortsättningen.

Anf. 31 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag har just fått det beskedet att det begås fel i ca 1 % av fallen. Men, Gunnar Biörck i Värmdö, något rättshaveri kan det ju aldrig bli

Tisdagen den
20 mars 1984

*Om aviserad ned-
läggning av
Sveriges Radios
musikskola*

fråga om i det här sammanhanget. Som jag redogjorde för i mitt svar finns det ändock överklagningsmöjligheter under alla stadier av ärendenas behandling.

Vad jag och, som jag föreställer mig, även Gunnar Biörck har reagerat mot var att man, trots att det medgivits att fel begåtts, inte kunde rätta till beslutet. Jag tycker att vi rimligtvis måste kunna komma till rätta med sådana felaktigheter. Vi får väl fortsättningsvis försöka hjälpas åt med att se till att sådana inte kan inträffa igen.

Anf. 32 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! I vad på mig ankommer kan kommunikationsministern räkna med min helhjärtade medverkan.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på frågorna 1983/84:399 och 418 om aviserad nedläggning av Sveriges Radios musikskola

Anf. 33 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jan-Erik Wikström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att bevara musikskolan i Edsberg.

Carl-Henrik Hermansson har frågat mig om regeringen ämnar ta skyndsamt initiativ för att rädda verksamheten vid Edsbergs musikskola.

Jag besvarar de båda frågorna i ett sammanhang.

Det är Sveriges Riksradio AB som bedriver utbildningen vid Edsberg. Ansvar för verksamheten vilar således helt på bolaget. Riksradiation har i skrivelse till utbildningsdepartementet anmält att planeringen är inriktad på att utbildningen skall läggas ned någon gång under år 1985. Bolaget har samtidigt lagt fram vissa förslag om statliga insatser.

Det är enligt min mening nödvändigt att göra en samlad bedömning av de samhällseliga insatserna för utbildning på musikområdet. Chefen för utbildningsdepartementet kommer inom kort, efter samråd med mig, att föreslå regeringen att överlämna riksradios framställning till universitets- och högskoleämbetet med uppdrag att, tillsammans med berörda intressenter på musikområdet, pröva förutsättningarna för att samordna verksamheten vid Edsberg med befintlig statlig verksamhet. Jag utgår från att arbetet skall bedrivas skyndsamt och att åtgärder med anledning av det kommer att kunna samordnas med de åtgärder som riksradiation kan komma att vidta.

Anf. 34 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill tacka Bengt Göransson för svaret.

Den svenska musikutbildningen har ju fått en enorm bredd under de senaste 20–30 åren. Jag tänker framför allt på den kommunala musikskolan. Vi har också fått en kraftig utbyggnad av den högre musikutbildningen – en utbyggnad som få länder har motsvarighet till.

Vid sidan av detta finns Edsbergs musikskola, som startades i slutet på 1950-talet, i en delvis annan situation än den vi har i dag utbildningsmässigt. Det är ju en treårig elitutbildning av stråkmusiker och pianister.

Det var Sveriges Radio som tog initiativet. Nu säger sig Riksradien inte ha råd att svara för Edsberg – det kostar ungefär 1,5 milj. kr. om året.

Den första frågan är väl om ändå inte *koncernen* Sveriges Radio skulle pröva i vad mån det här kunde vara ett gemensamt ansvar för Riksradien och TV. Men om det nu är så att man inte anser sig kunna klara detta menar jag att staten bör ta över ansvaret för Edsberg från den 1 juli 1985.

Jag är inte säker på att man behöver utreda så förskräckligt mycket, hur den här verksamheten skall samordnas med andra musikutbildningar. Den skiljer sig ju på ett avgörande sätt från utbildningar vid Musikhögskolan genom att den är mera specialiserad – det är som sagt en utpräglad elitutbildning.

Enligt min mening behöver vi något sådant här, framför allt därför att utbildningen vid Edsbergs musikskola har bedrivits på ett fritt och okonventionellt sätt med extremt stora krav på eleverna. Det har ju lett till att många av dem som lämnat Edsbergs musikskola har gjort inte bara nationell utan också internationell karriär.

Jag tycker det är självklart att vi skall kunna klara en fortsatt verksamhet vid Edsberg, och jag är oroad över ryktena att Sveriges Riksradio planerar att inte ta in några nya elever nu till hösten 1984. Det innebär ju i själva verket att man påbörjar avvecklingen tidigare än man har sagt.

Naturligtvis har jag svårt att tro att den nuvarande kulturministern, med stöd av en förutvarande kulturminister inom oppositionen och ett par förutvarande kulturministrar i sin egen regering, inte skulle kunna åtaga sig att säga, att på ett eller annat sätt skall vi klara den fortsatta verksamheten vid Edsbergs musikskola. Ett sådant besked skulle vara befriande.

Anf. 35 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för svaret på C.-H. Hermanssons fråga vad gäller Edsbergs musikskola.

Jag kan instämma i mycket av vad Jan-Erik Wikström sade, så till vida att jag anser att vi har en bra musikutbildning i det här landet, inte minst tack vare de kommunala musikskolorna. Men fortfarande så är det ju ett faktum att t. ex. OMUS inte genomförts fullt ut. Det är också ett faktum att vi inte bara behöver bredden – vi behöver också kvaliteten. Och det var ju någonting som Bengt Göransson i opposition tidigare gick ut och förklarade, att det var väsentligt att även fåtalet skulle få behoven tillgodosedda i detta hänseende. Just vad gäller utbildningen vid Edsbergs musikskola skär man ju ner när det gäller Sveriges Radio-TV, och det är svårt att klara finansieringen. Jag vill ha litet klara besked här, eftersom det rör sig om en så viktig kulturpolitisk fråga, som hänger samman med musikfrågorna i stort. Bengt Göransson säger att man skall "pröva förutsättningarna för att samordna verksamheten vid Edsberg med befintlig statlig verksamhet". Innebär detta att vi får ett förslag redan nu i vår, eller måste vi vänta längre? Vad kommer

att hända? Där ställer jag samma fråga som Jan-Erik Wikström ställde. Kommer vi att få se den här utbildningen räddad? Vi har ju erfarenheter från tidigare musikdebatter. Och om inte staten går in, kan man tänka sig att det blir en annan finansieringsform eller att Sveriges Radio får tillskott?

Anf. 36 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Låt mig till båda frågeställarna mycket kort rikta följande ytterligare kommentarer.

Om staten – efter beslut antingen av regeringen eller riksdagen – tar över en verksamhet från Sveriges Radio, är det naturligtvis nödvändigt att det sker en prövning av i vilka former detta skall ske. När jag i mitt svar hänvisar till ett uppdrag till universitets- och högskoleämbetet att pröva förutsättningarna för att samordna verksamheten, vill jag understryka att det naturligtvis inte bara och inte främst gäller en samordning av undervisning. Det gäller alltså inte att komma underfund med hur elever på olika nivåer och i olika skolformer skall undervisas tillsammans. Den samordning jag talar om är den som måste till om staten skall överta ansvaret för en högre musikutbildning på ett område där någon annan tidigare haft ansvaret. Detta kräver någon form av samsyn, samplanering och samordning.

Eva Hjelmström efterlyser besked om när resultatet av ett sådant uppdrag kan redovisas. Jag förutsätter att det i ett uppdrag till universitets- och högskoleämbetet begärs att ämbetet helst skall redovisa sina synpunkter i samband med anslagsframställningarna för kommande budgetår, alltså 1985/86. Det är en rimlig tidsplan för ett sådant uppdrag.

Anf. 37 JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har all förståelse för att frågan måste beredas i lämpliga former. Men det skulle vara välgörande både för dem som nu är elever, för dem som planerar att söka till skolan, för dem som undervisar vid Edsberg och för alla landets musikvänner, om man fick beskedet att utredningen görs med positiva förtecken. Ibland kan ju utredningar användas som ett sätt att slakta en verksamhet.

Jag tolkar det ändå så att vi är överens om att syftet är att bevara den speciella musikutbildningstradition som har gjort Edsberg känt i Norden och ut över världen.

Anf. 38 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Låt mig till det bara säga att regeringen inte skulle lämna ett uppdrag av denna art om den hade för avsikt att begrava frågan. Då hade det varit naturligare att jag vid det här tillfället hänvisat enbart till en handläggning inom Sveriges Radio.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1983/84:403 om åtgärder för att förhindra nedläggning av Höglandsskolan

Nr 102

Tisdagen den
20 mars 1984

Anf. 39 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att bidra till att rädda vad hon kallar den sista skolan med vertikal organisation, nämligen Höglandsskolan, med grundskolans samtliga stadier och gymnasieskola i samma skolenhet.

Jag vill först erinra om vad jag den 24 mars 1983 svarade på i stort sett samma fråga från Elisabeth Fleetwood. Jag fann då inte skäl för någon åtgärd från regeringens sida. Jag vill också erinra om att frågan om Höglandsskolan och den vertikala skolorganisationen vid flera tillfällen har behandlats i utbildningsutskottet. Inte heller utskottet har funnit något skäl för ett ingripande.

Bakgrunden till frågan är att skolöverstyrelsen år 1981 beslöt att gymnasieorganisationen i Stockholms kommun skulle minskas bl. a. genom nedläggning av Höglandsskolans gymnasiedel. Anledningen var det minskande elevunderlaget. Skolstyrelsen i Stockholm beslöt förra vintern att denna avveckling skulle inledas höstterminen 1983. Så har också skett. Skolstyrelsen har samtidigt gett skolförvaltningen i uppdrag att utvärdera den vertikala skolorganisationen. Goda erfarenheter skall sedan på lämpligt sätt kunna tas till vara i kommunens skolsystem i övrigt.

Jag kan för min del inte vidta någon åtgärd i en rent kommunal angelägenhet. Från kommunen finns inte heller framställning till någon statlig instans om att "rädda" just Höglandsskolans gymnasiedel.

Anf. 40 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Göransson för svaret.

Precis som statsrådet Göransson säger har den vertikala skolorganisationen debatterats här i Sveriges riksdag flera gånger tidigare med anledning av såväl motioner som interpellationer och frågor. Tillsammans med Ann-Cathrine Haglund har jag vid upprepade tillfällen begärt en utvärdering av denna skolform. Våren 1983 vann vi anmärkningsvärd framgång, då utbildningsutskottets socialdemokratiska ordförande uttalade att man från hans partis håll "inte är så tveksam till värdet av en vertikal skolorganisation att vi behöver en utvärdering".

I början av 1983 yttrade arbetsmarknadsminister Anna-Greta Leijon i en TV-debatt att det säkert kunde ligga en viss sanning i påståendet att socialdemokraterna under åren visat en viss njugghet, som man uttryckte det, mot alternativa skolformer. Men hon trodde sig kunna påstå att den tiden nu var förbi och att attityden skulle bli mer positiv till förmån för de alternativa skolformerna.

I Stockholms kommun finns nu efter förra läsåret endast en skola kvar med s. k. full vertikalitet, nämligen Höglandsskolan. Starka krafter arbetar målmedvetet för att försäkra sig om skolans vidare existens.

I massmedia kunde vi för en tid sedan läsa att man på utbildningsdeparte-

---

Om åtgärder för att förhindra nedläggning av Höglandsskolan

*Om åtgärder för att
förhindra nedlägg-
ning av Höglands-
skolan*

mentet var beredd att pröva frågan om två specialdestinerade klasser på gymnasiet, om en framställning kom från Stockholms kommun.

Skolborgarrådet i Stockholm, Margaretha Schwartz, föreslog då omedelbart att skolstyrelsen skulle lämna in en hemställan hos utbildningsdepartementet om dessa två specialdestinerade gymnasieklasser för Höglandsskolans räkning. I den situationen ställde jag min fråga till Bengt Göransson: Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att bidra till att rädda den sista skolan med vertikal organisation?

Nu har jag fått svaret, och jag kan säga som jag sade den 24 mars förra året, att jag är besviken. Jag tycker inte att regeringen har lärt någonting av den debatt som pågått under hela det här året. Jag frågar mig varför man skall dra ned just i fråga om denna alternativa skolform som har visat sig så bra. Hur kan det komma sig att statsrådet föreslår att man skall lägga ned någonting här för att bygga upp någon annanstans? Jag vet att Torsten Husén i debatten om skolformer bl. a. har sagt att det inte går att bygga upp en skola på en mycket kort tid.

Jag återkommer till detta senare i replik, men jag skulle vilja fråga: Vad är det för hund som ligger begraven här, Bengt Göransson? Varför vill man från regeringens sida inte ställa upp för den här skolan? Man gjorde det i fråga om Adolf Fredrik. Det var mycket bra gjort. Gör någonting bra även i fallet Höglandsskolan!

Anf. 41 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Den 24 mars i fjol hade Elisabeth Fleetwood och jag möjlighet att diskutera den här frågan i denna kammare. Vid det tillfället framhöll jag att Höglandsskolan, såvitt jag visste, var en god skola. Jag har också haft möjlighet att få veta av dem som är engagerade för skolan att man mycket uppskattar skolans verksamhet. Jag måste ändå i grunden respektera de beslutsordningar som gäller och de ansvarsförhållanden som finns. Något uttalande från utbildningsdepartementet, att man på departementet principiellt skulle vara beredd att bifalla varje framställning eller att på förhand göra uttalanden om beredningen av ett ärende, har inte gjorts. Däremot är det alldeles givet, att om en kommunal skolstyrelse gör en framställning till regeringen, kommer regeringen att pröva den framställningen. Någon framställning har inte kommit till regeringen i det här ärendet. Jag kan därför inte göra något uttalande på den här punkten.

Elisabeth Fleetwood måste faktiskt ha missförstått fakta: Jag har inte föreslagit nedläggning av någon skola. Jag konstaterar däremot själv att skolstyrelsen i Stockholm, som har att ta ställning till hela stadens skolplanering, har gjort denna bedömning, och jag måste respektera skolstyrelsens ställningstaganden.

Anf. 42 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Får jag först säga att jag inte missuppfattat Bengt Göransson. Jag är fullt medveten om att han inte har föreslagit nedläggning, utan det är hans socialdemokratiska partivänner i Stockholm som hittills inte velat

medverka, trots att de socialdemokratiska ledamöterna Oskar Lindkvist och Stig Gustafsson i riksdagen väckt motioner för skolans bevarande.

Bengt Göransson säger i svaret att han inte kan göra någonting om regeringen inte får en framställning från kommunen. Som jag sade i mitt inledningsanförande, när jag tackade för svaret, har Margaretha Schwartz tagit initiativ till att begära specialdestinerat stöd för de aktuella klasserna från regeringen. Jag hoppas att Bengt Göransson i den situationen kommer att kunna medverka – han får en direkt förfrågan.

Vad är det som gör att man har så svårt att se alternativen här, Bengt Göransson? Hur rimmar egentligen Ingvar Carlssons fagra tal om valfrihet med Bengt Göranssons läsning i denna skolfråga? Var det inte Ingvar Carlsson som i sin frihetsiver gick ut och sade: Låt tusen blommor blomma?

Herr talman! Det måste bli en förunderlig rabatt, om Ingvar Carlsson och Bengt Göransson skall stå som trädgårdsmästare: tusen blommor – men bara i en färg.

Anf. 43 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag har konstaterat att den som kan göra framställning om utökning av antalet klasser eller specialdestinerade bidrag i det ena eller andra syftet är skolstyrelsen. Skolstyrelsen har emellertid varken gemensamt eller genom någon skrivelse undertecknad av dess ordförande gjort någon sådan framställning. Det finns alltså inte någon grund för att regeringen skall kunna fatta beslut om tilldelning av klasser.

Jag skulle vilja ställa frågan: Skall regeringen inte låta skolstyrelserna agera på de områden där de faktiskt har kompetensen?

Anf. 44 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jo, självfallet skall regeringen göra det, Bengt Göransson. Jag hoppas att skolstyrelsen kommer att inkomma med en förfrågan till regeringen.

Låt mig säga att de senaste orden från Bengt Göransson dock har ingivit mig hopp. Han är tydligen villig att agera på den begäran som förhoppningsvis kommer in från Stockholm. Jag kan inte tänka mig att man från socialdemokratiskt håll i Stockholms skolstyrelse inte skulle vilja medverka till denna skolas överlevnad, när man med så kraftigt välkomnande tog emot de pengar som räddade Adolf Fredrik.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1983/84:138 till lagutskottet

1983/84:143 till utrikesutskottet

Nr 102

Tisdagen den
20 mars 1984

*Meddelande om
interpellation*

*Meddelande om
frågor*

12 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1983/84:112 Det militära försvarets fortsatta utveckling, m. m.

1983/84:125 Förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret
1983/84

13 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 20 mars

1983/84:134 av *Bertil Jonasson* (c) till kommunikationsministern om tidigareläggning av vägbyggnadsprojekt i Värmlands län:

Länsstyrelsen i Värmlands län har hos regeringen hemställt om extra medel för tidigareläggning av vägbyggnadsprojekt. Bakgrunden är den ansträngda arbetsmarknadssituationen i länet. År 1983 uppgick antalet arbetslösa i genomsnitt till ca 9 300 personer.

Vägbyggnadet i Värmlands län kommer speciellt i slutet av 1984 och under 1985 inom ramen för ordinarie anslag att bli extremt lågt.

Mot den här bakgrunden vill jag fråga om kommunikationsministern är beredd att ge Värmlands län extra tilldelning av vägbyggnadsmedel för vintern 1984/85.

14 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 20 mars

1983/84:441 av *Anita Johansson* (s) till statsrådet Anita Gradin om åtgärderna för att motverka den könsuppdelade arbetsmarknaden:

Regeringen anvisade i kompletteringspropositionen – våren 1983 – 100 milj. kr. till åtgärder för att främja rekryteringen till industrin. Syftet var att underlätta industrins rekrytering, men även att göra allmänna insatser i syfte att stimulera intresset för industriarbete och sprida kännedom om industrins villkor.

Kvinnornas situation på arbetsmarknaden och flickornas utbildnings- och yrkesval uppmärksammades särskilt. Därför avsattes 10 milj. kr. av dessa 100 milj. kr. till insatser för att motverka den könsuppdelade arbetsmarknaden och flickornas traditionella utbildnings- och yrkesval.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till statsrådet Anita Gradin:

1. På vilket sätt har de anvisade 10 milj. kr. använts för att motverka den könsuppdelade arbetsmarknaden och flickornas traditionella yrkesval?

2. Hur kommer man att ta vara på de erfarenheter som man får under kampanjen?

1983/84:442 av *Lena Öhrsvik* (s) till industriministern om samordningen mellan stiftelserna Servicecentralen i Gällivare och Samhällsföretag:

Inom industridepartementets verksamhetsområde inrättades 1979 Stiftelsen Servicecentralen i Gällivare (SIGA). Den har sedan ombildats och omfattar nu verksamhet i Gällivare och Kiruna kommuner. Man arbetar med olika typer av administrativ service, främst för statens räkning.

I samband med att verksamheten utvidgats och utvecklats har fråga uppkommit om gränsdragning gentemot de administrativa tjänster som Stiftelsen Samhällsföretag erbjuder.

TVå statliga stiftelser konkurrerar nu om vissa verksamheter, och risken för dubbelinvesteringar är stor, t. ex. när det gäller mikrofilmning av röntgenbilder. Dessutom kan det leda till att arbetsuppgifter som är väl lämpade för handikappade undandras denna grupp och i stället blir någon typ av regionala beredskapsarbeten.

Jag vill därför fråga industriministern följande:

Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att få till stånd en bättre samordning mellan SIGA och Samhällsföretag?

15 § Kammaren åtskildes kl. 16.23.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert